

حکومت اسلامی

- از نظر قرآن و احادیث -

(کتاب و سنت)

بخشی از کتاب
الحیة،
جلد نهم

الحياة

انتشارات علمی - فرهنگی

حکومت اسلامی

از نظر قرآن و احادیث -

نوبت چاپ : اول (۱۳۹۱)

شمارگان : ۵۰۰۰ نسخه

قیمت : ۶۰.۰۰۰ ریال

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۹۱۷۱۶-۵-۱

ISBN : 978-600-91716-5-1

نشانی : تهران، شهران، مینوسیتی، شهرک شهید محلاتی، میدان امام علی (ع)، مجتمع تجاری
لاله‌ها، شماره ۷۵. تلفن : ۲۲۴۶۳۶۵۲ - ۰۹۱۲۲۰۰۹۰۴۳ - ۰۹۱۲۱۲۱۵۵۱۶

سرشناسه : حکیمی، محمدرضا، ۱۳۱۴ -

عنوان قرارداد : الحیة، فارسی، برگزیده

عنوان و نام پدیدآور : حکومت اسلامی از نظر قرآن و احادیث (کتاب و سنت) / تألیف و گردآوری محمدرضا حکیمی

مشخصات نشر : تهران : انتشارات علمی - فرهنگی الحیة، ۱۳۹۱

مشخصات ظاهری : ۳۴۸ ص.

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۹۱۷۱۶-۵-۱ : ۶۰.۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی : فیا

یادداشت : کتاب حاضر خلاصه‌ای از ترجمه جلد نهم کتاب "الحیة" تألیف محمدرضا حکیمی است.

علی حکیمی است.

یادداشت : کتابخانه به صورت زیرنویس.

موضوع : اسلام و دولت

موضوع : احادیث شریفه - قرن ۱۴

شناسه افزوده : حکیمی، محمدرضا، ۱۳۱۴. الحیة، برگزیده

شناسه افزوده : حکیمی، محمد، ۱۳۱۸. الحیة، برگزیده

شناسه افزوده : حکیمی، علی، ۱۳۲۲. الحیة، برگزیده

ردیفی کشور : ۱۳۹۱ خ-۸-۲۲۲۱ BP

ردیفی دیوبی : ۲۹۷/۲۸۳۲

شماره کتابشناسی ملی : ۲۷۴۲۵۵۸

مراکز پخش

۱ - تهران، خیابان انقلاب، خیابان فجر رازی، پلاک ۳۲، فروشگاه دلیل ما، تلفن : ۶۶۴۶۴۱۴۱

۲ - قم، انتهای خ صفائییه، بعد از کوچه ۳۹، پ ۷۵۹، طبقه ۲، فروشگاه دلیل ما، تلفن : ۷۷۳۷۰۰۱

۳ - مشهد، چهارراه شهدا، ضلع شمالی باغ نادری، طبقه اول، فروشگاه دلیل ما، تلفن : ۲۲۳۷۱۱۳-۵

فهرست

۱۷	اشاره‌ای در آغاز
۲۳	ویژگی‌های حکومت‌های صالح
۲۵	منشور خورشیدی
	فصل ۱ - ویژگی‌های انسانی
۳۵	(۱) - چگونگی رابطه با مردم
۳۶	(۲) - رعایت کرامت مردم
۴۱	(۳) - حق سخن گفتن و انتقاد برای مردم
۴۳	(۴) - زندگی، بدون فقر
۴۵	بنگرید!
۴۶	(۵) - زندگی، بدون ظلم
۵۰	(۶) - زندگی، بدون تحقیر
۵۳	(۷) - زندگی بدون استعلا (برتر نمایی)
۵۴	(۸) - انسان محروم، کرامت اصلی
۵۹	(۹) - چه همکیش، چه ممنوع

- ۶۰ (۱۰) - رضایت عمومی (نه طبقات خاص)
- ۶۱ (۱۱) - صلح طلبی
- ۶۲ (۱۲) - رعایت آداب سیاسی (در گفتار و رفتار، با دولت‌ها و ملت‌های مخالف و مختلف)

نگاهی به سراسر فصل :

- ۶۵ ۱- زندگی بدون فقر
- ۶۶ تعریف ((جامعه اسلامی))
- ۶۷ ۲- ليقوم الناس بالقسط
- ۶۹ ۳- رعایت آداب سیاسی

فصل ۲ - ویژگی‌های فرهنگی

- ۷۳ (۱) - آموزش دین
- ۷۴ یادآوری (۱)
- ۷۴ أ- آموختن قرآن کریم
- ۷۵ ب - قرائت قرآن کریم
- ۷۵ ج - آداب قرائت
- ۷۷ د - حفظ قرآن کریم
- ۷۷ اشاره
- ۷۸ هـ - بی نیازی با قرآن کریم
- ۷۹ و - از غیر قرآن هدایت نخواهید

	یادآوری (۲)
۸۱	(نشر و آموزش احادیث)
	یادآوری (۳)
۸۳	(مساوات در آموزش و پرورش)
۸۴	(۲) - گسترش آگاهی در جامعه
۸۶	(۳) - ترویج علوم تجربی
۸۷	(۴) - مبارزه با تکثر (سرماهداری)
۹۰	(۵) - حذف تجمل گرایی
۹۲	(۶) - دور کردن نزدیکان ناشایسته
۹۴	(۷) - نزدیک کردن دوران شایسته
۹۶	(۸) - خبرگیری از فراموش شدگان
	نگاهی به سراسر فصل :
۹۶	۱- آموزش صحیح دین
۹۶	۲- گسترش آگاهی در جامعه
۹۷	۳- ترویج علوم تجربی
۹۹	تنبيه
۱۰۰	۴- ترک پیوند با اغنیا

فصل ۳ - ویژگی‌های حکومتی

۱۰۶	(۱) - خود اصلاحی و اصلاح دولتمردان
-----	------------------------------------

- ۱۱۳ (۲) - اخلاق انسانی
- ۱۱۵ (۳) - رشد و بینش گرایی
- ۱۱۶ (۴) - ضرورت کاردانی و تخصص (در سیاست و مشاغل)
- (۵) - مشورت با آگاهان (و استفاده از تجربه دیگران: ملت‌ها، دولت‌ها)
- ۱۲۰ (۶) - قاطعیت (تصمیم‌گیری بموقع)
- ۱۲۱ بنگرید!
- ۱۲۵ (۷) جرئت اقدام
- ۱۲۶ (۸) حق‌گرایی
- ۱۲۷ نگاهی به سراسر فصل:
- ۱۲۹ ۱- خود اصلاحی و اصلاح دولتمردان
- ۱۳۳ ۲- تخصص و کاردانی
- ۱۳۶ ۳- قاطعیت در تصمیم‌گیری

فصل ۴ - ویژگی‌های حقوقی

- ۱۴۰ (۱) - اعتقاد به قانون
- ۱۴۲ (۲) - برای خود، برای مردم
- ۱۴۴ (۳) - تشجیع مردم (۱)
- ۱۴۵ (۴) - تشجیع مردم (۲)
- ۱۴۶ (۵) - تحقیر مردم، هرگز!!!

- ۱۴۷ (۶) حقوق حیوانات در حاکمیت
۱۴۸ نگاهی به ((حقوق حیوانات))، در اسلام

فصل ۵ - ویژگی‌های اخلاقی

- ۱۵۲ (۱) - دوری از ستایش دوستی و ستایش خواهی
۱۵۶ (۲) پرهیز از تسلط طلبی
۱۵۹ (۳) نقی استبداد
(۴) نقدپذیری
۱۶۰ (ضرورت انتقاد از ضعف‌های حاکمیت)
۱۶۲ (۵) مردم باوری و توده‌سالاری
۱۶۵ (۶) رفتار خوب با دشمن
نگاهی به سراسر فصل :
۱۶۹ ۱- دوری از ستایش خواهی...
۱۷۲ ۲- پرهیز از استبداد

فصل ۶ - ویژگی‌های اجرایی

- ۱۷۶ (۱) - نظارت دقیق (بر کارگزاران، رؤسا و معاونان)
۱۸۰ (۲) - تنبیه مأموران خطاکار
۱۸۲ (۳) - تشویق مأموران خدمتگزار
۱۸۲ (۴) - شناخت موقعیت‌ها
۱۸۳ بنگرید!

- ۱۸۵ بنگرید !
- ۱۸۶ (۵) - رعایت اصل حیاتی اهم و مهم
- ۱۸۷ (۶) - اعمال روش های منطقی
- ۱۸۸ (۷) - احترام و اهتمام شدید به اموال و حقوق مردم
- ۱۹۴ (۸) - آینده نگری
- تتمیم
- ۱۹۴ وسواس شدید در مصرف اموال دولتی
- نگاهی به سراسر فصل :
- ۱۹۶ ۱- نظارت بر کارگزاران و مأموران دولت
- ۱۹۷ ۲- تنبیه خطا کاران
- ۱۹۹ ۳- اعمال روش های منطقی
- ۲۰۱ ۴- وسواس شدید در مصرف اموال دولتی

فصل ۷- ویژگی های اقتصادی

- (۱) - گسترش عدالت در همه زمینه ها
(اقتصادی، سیاسی، قضایی، اجتماعی، فرهنگی و...)
- ۲۰۶
- (۲) - تأمین سرمایه های لازم برای رشد اقتصادی
- ۲۰۹
- (۳) - استفاده بهینه از بیت المال و منابع
- ۲۱۱
- (۴) - مبارزه با ریشه های رانت خواری
- ۲۱۲
- (۵) - نظارت بر مبادلات تجاری
- ۲۱۳

- ۲۱۴ (۶) - توسعه اقتصادی، پیش از توسعه سیاسی
- ۲۱۵ (۷) - تغذیه خوب
- ۲۱۶ (۸) - تأمین مسکن
- ۲۱۶ (۹) - آب آشامیدنی سالم
- ۲۱۶ (۱۰) - تأمین گوشت برای خانواده‌های فاقد امکانات
- ۲۱۷ (۱۱) - تأمین زندگی از کار افتادگان
- ۲۱۷ (۱۲) - توجه به حقوق کشاورزان و کارگران
نگاهی به سراسر فصل :
- ۲۱۹ ۱- سرمایه‌گذاری...
- ۲۲۰ ۲- توسعه اقتصادی...

فصل ۸- ویژگی‌های اجتماعی

- ۲۲۵ (۱) - تأمین امنیت
- ۲۲۵ یک - امنیت نظامی
- ۲۲۷ دو - امنیت انتظامی
- ۲۲۹ تذیل (۱) : برخورد با مخالفان
- ۲۳۲ تذیل (۲) : اوج رفتار انسانی
- ۲۳۶ سه - امنیت اعتقادی
- ۲۳۸ چهار - امنیت اجتماعی
- ۲۴۱ بنگرید !

- ۲۴۲ پنج - امنیت قضایی
- ۲۴۹ بنگرید !
- ۲۵۰ شش - امنیت شغلی
- تنبيهی بسیار مهم
- ۲۵۱ (وظایف حاکمیت اسلامی)
- ۲۵۶ نامه حضرت امام حسین ((ع)) به معاویه بن ابوسفیان
- ۲۵۸ (۲) - کارگزاران، در حاکمیت‌های صالح
- ۲۵۸ یک - خردمندان
- ۲۵۸ دو - دینداران
- ۲۵۹ سه - سیاست‌شناسان
- ۲۵۹ چهار - طرد کم‌خردان
- ۲۵۹ پنج - بکارگماردن صالحان
- ۲۶۰ شش - جذب باکفایتان
- ۲۶۱ هفت - پشتکارداران
- ۲۶۱ هشت - اقدامگران
- ۲۶۱ (۳) - پرهیز از ولخرجی و شادخواری
- ۲۶۳ ای تاریخ !
- ۲۶۶ (۴) - رعایت احوال ضعیفان
- ۲۶۷ تعلیمی عظیم

۲۷۵ . (۵) - ضوابط، نه روابط

۲۷۹ (۶) - واقع‌بینی دربارهٔ اعضای حاکمیت

۲۸۰ (۷) - احیای سنت و نفی بدعت

۲۸۱ بنگرید!

۲۸۳ (۸) - هموارسازی راه خوشبختی

فصل ۹ - ویژگی‌های مردمی (۱)

۲۸۷ (۱) - ایجاد هماهنگی و همدلی در میان مردم

۲۸۹ (۲) - زمامدار چون دیگر مردم

۲۹۱ (۳) - فروتنی در برابر مردم

۲۹۳ (۴) - خوش‌قولی و عمل به وعده‌ها

۲۹۴ (۵) - تکیه به پشتوانه‌های مردمی

۲۹۷ (۶) - یکرنگی با مردم

۲۹۸ (۷) - توجه به مشکلات مردم

۲۹۹ (۸) - در سطح پایین‌ترین مردم

۳۰۰ بنگرید!

۳۰۲ (۹) - جلب محبت و اعتماد مردم

۳۰۲ (۱۰) - انگیزه دادن به مردم برای کوشش و فداکاری

فصل ۱۰ - ویژگی‌های مردمی (۲)

۳۰۷ (۱) - مسئولیت‌شناسی در برابر مردم

- ۳۰۹ (۲) - مهرورزی با مردم
- ۳۱۳ (۳) - رابطه با مردم بر پایه عدالت
- ۳۱۵ (۴) - اجرای مساوات

یادآوری

- ۳۱۷ (تفاوت‌های معیشتی)

- ۳۱۹ (۵) - تساهل و مدارا

تتمیم (۱)

- ۳۲۲ ترک ارتباط با اغنیاء و توانگران
(از ویژگی‌های مهم حکومت‌های صالح)

- ۳۲۸ بنگرید!

تتمیم (۲)

- ۳۳۶ ایجاد ارتباط با فقرا و محرومان
(از ویژگی‌های مهم حکومت‌های صالح)

نگاهی به سراسر فصل :

- ۳۳۹ مسئولیت شناسی

یادآوری (۱)

۳۴۷

یادآوری (۲)

۳۴۷

یادآوری (۳)

۳۴۷

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا
وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ

سوره احزاب ۶۴

ای مؤمنان! چون حشد او پیامبر شمار

برای منی منته خوانند که سرچشمه زندگی است

بپذیرید!

www.ketab.ir

اشاره‌ای در آغاز

اگر حکومت، دینی باشد، یک فایده مهم دارد، یک خطر بزرگ. فایده مهم چنین حکومت‌هایی این است که می‌توان دین را، و معارف و تعلیم دین را، و احکام دین را در اینگونه حکومت‌ها تعلیم داد، و ترویج کرد، و ظواهر شعائر دینی را بر پانگاه داشت و نسل‌ها را به دین توجه داد، و با دین و با تعلیم رشد آموز دین تربیت کرد، و مردمان دیگر کشورها و حکومت‌ها را، از دین و سیاست دینی و مدیریت دینی آگاه ساخت.

اما خطر بسیار بزرگ کدام است؟ خطر بزرگ این است که هنگامی که حکومتی دینی شد، یعنی ادعا شد که حکومت دینی است، و نام حکومت دینی و اسلامی بر آن گذاشته شد، هم جامعه داخل و هم جامعه‌های خارج، انتظار دارند یک مدیریت کاملاً سالم و یک حاکمیت والای انسانی ارائه شود، حاکمیتی که - بنابر طبیعت دین اسلام - بیش از اینکه اعمال قدرت کند، به تربیت بپردازد، و «فرهنگ‌سازی» در هر زمینه را «اصل» بداند.

حاکمیت دینی - در واقع - یک نوع خدمت است، به معنای پشتیبانی و نزدیکی به مردم، و حفظ منافع و مصالح دنیوی و اخروی مردم، نه تنها

و ادار کردن مردم... یا اقتدار گرایی...

و روشن است که چنین حکومتی باید افرادی صالح و زاهد داشته باشد، و در همه زمینه‌ها به (کلام الله) - با وسواس و دقت - عمل کند، در سیاست، در مدیریت، در اقتصاد و معیشت، در حقوق و قضاوت، و بقیه زمینه‌های زندگی اجتماعی. خطر از اینجا بروز می‌کند که صالحانی بهم نرسند، و دنیا دوستانی کارها را به دست گیرند، و نفوذیانی فعال شوند، و به تخریب اذهان روی آورند، و به سخنرانی‌های غراء و توجیه کارهای نادرست خود بپردازند، و به تعبیر احادیث: «مَالُ اللَّهِ دُولًا، وَ عِبَادُ اللَّهِ حَوْلًا» نمودار گردد، یعنی: اموال عمومی را (به نام‌های مختلف) چپاول کنند، و بندگان خدا را، بصورت بردگانی مطیع در آورند...

و اینجا است که «بدعت» های عملی (که چه بسا زیانبارتر از بدعت‌های نظری است) ، پدید می‌آیند، و دین خدا - به جای آنکه ترویج گردد - تخریب می‌گردد، و نسل‌های نا آگاه، سرخورده می‌شوند، و دشمنان طرار و مأمور و ارزش ستیز دین الهی زبان‌ها را می‌آورند، و با انواع وسایل ارتباطی، در دنیای امروز، و در سطح جهانی، به تضعیف بنیان دین حق، و ترویج افکار باطل می‌پردازند.

در چنین احوالی، طبق حدیث مشهوری که علمای اسلام، از پیامبر اکرم «ص» نقل کرده‌اند (إِذَا ظَهَرَتِ الْبِدْعُ، فَعَلَى الْعَالَمِ أَنْ يُظْهِرَ عِلْمَهُ) ، باید دانشمندان مطلع و صلاحیت دار دینی، بر طبق دو مدرک اصلی دین (قرآن و احادیث، کتاب و سنت) ، حقایق دین، و تعالیم پیامبر

اکرم «س» و اوصیاء معصومین پیامبر را در اختیار مردم قرار دهند، تا مردم با خواندن کتاب‌های مستند و مُتَقَن، عقاید دینی خود را حفظ کنند، و در انجام دادن عبادات و وظایف دینی خود - در حالت فردی و اجتماعی - سستی نورزند...

در احادیث آمده است که زمان‌هایی خواهد آمد که مردم با کتاب می‌توانند دین خود را حفظ کنند (اَمْنُوا بِسُوءِ عَلِيٍّ بِيَاضٍ ...)^{۱۱}، اکنون همان روزگار است و چون سخن از حکومت دینی و اسلامی است، لازم است اطلاعات متین و دست‌اول، دربارهٔ حکومت اسلامی (بر مبنای قرآن و احادیث) در اختیار جامعه قرار گیرد، تا معیار در دست باشد، و همه بتوانند تشخیص دهند که کدام عملکرد، مطابق احکام دینی و سیاست دینی است و کدام عملکرد مطابق نیست... بدینگونه حساب دین از حساب مدعیان عمل به دین جدا می‌شود، و دو نتیجه مهم - به خواست خداوند متعال - بدست می‌آید:

۱- دوستان به حفظ دین متعهد می‌مانند.

۲- دشمنان از تخریب دین مأیوس می‌شوند.

جلد نهم کتاب «الحیة»، از «باب هجدهم» آغاز می‌گردد. این باب، درباره ویژگی‌های حکومت‌های صالح و اسلامی است. مؤلفان، به اندازه توان و کوشش خود توانستند از آیات قرآن کریم و احادیث پیامبر اکرم «س» و اوصیاء معصوم «ع»، حدود ۱۰۰ ویژگی، برای حکومت

صالح و اسلامی گرد آورند و آن‌ها را در ضمن ۱۰ فصل تدوین کنند. پس از تدوین این باب، و گفتگو با برخی استادان و فاضلان، چنین تأیید شد که این باب (باب هجدهم، ویژگی‌های حکومت‌های صالح) بصورت جدا، منتشر گردد، تا آسانتر به دست مردم و جوانان کتابخوان برسد، و نتیجه بهتر و وسیع تری داشته باشد.

امید است با دعا و توجه حضرت حجت بن الحسن المهدی «عج» (زنده کننده قرآن و نجات دهنده انسان ...) ، این گام کوچک و خدشت اندک، در درگاه خداوند متعال، مورد قبول قرار گیرد، و نتایجی مطلوب داشته باشد.

لازم است یادآوری شود که اگر در حاکمیت‌های صالح و اسلامی، افرادی معتقد، متعهد، صالح، و بدون از طمع‌ها و خواهانی‌ها، و پاک از نفوذی، و منزله از فریب گستری و توجیه‌گری و دغلکاری حضور داشته باشند... خواندن اینگونه کتاب‌ها، با استناد به این همه آیات قرآن کریم و احادیث معتبر، و تأمل لازم و کافی در آنها، و اطلاع از سنخ تعالیم اسلامی درباره سیاست و حکومت و زمامداری، و باقل شایان در ۱۰۰ ویژگی حکومت‌های صالح، که در کتاب آمده است، برای آنان، از واجب واجبات است، و گرنه -طبق احادیث، بجز حکم عقل و نقل و وجدان - تصدی شغل و قبول پست، در حکومت دینی و اسلامی، از سوی آنان خیانت است. در این کتاب، در این باره، احادیثی بسیار مهم خواهد آمد.

جامعه‌های بشری (بخصوص جامعه‌های دینی) ، به دو چیز نیاز دارند:

(۱) - تربیت.

(۲) - سیاست.

تربیت، ساختن فرد صالح است، به منظور ساختن جامعه صالح. و سیاست، ساختن جامعه صالح است، به منظور ساختن فرد صالح.

فرد، در جامعه تربیت می‌شود، پس برای ساختن «فرد صالح»، نیاز به «جامعه صالح» است. جامعه نیز از افراد تشکیل می‌شود، پس برای ساختن جامعه صالح نیاز به فرد صالح است. و در حاکمیت اسلامی، این دو جهت، منظور شده است...

یعنی: حاکمیت و رجال آن در سطوح مختلف، بخصوص سطوح بالا- باید هم فرد ساز باشند، هم جامعه پرداز، یعنی: در شخصیت و اعتقاد و اخلاق و ادب و برخورد و امانت و بی طمع و عملکرد، به گونه‌ای باشند که سرمشق (أسوه) افراد باشند، و سرلوحه اجتماع.

از آنچه در این کتاب می‌خوانید- چه آیات قرآن کریم، چه احادیث و روایات معتبر- موضوعی که گفته شد بروشنی دانسته می‌شود.

هر حاکمیتی فقط در صورتی عنوان «اسلامی» بر آن صادق است، و عقلاً و شرعاً، این حق را دارد که خود را «اسلامی» بنامد و بخواند، که حرکت کلی آن- بویژه حرکت معیشتی- اقتصادی (ليقوم الناس بالقسط) - در جهت صلاح و اصلاح افراد، و صلاح و اصلاح اجتماع باشد.

حاکمیت‌ها در اشتباهند که فکر می‌کنند، با بیخبری از انسان محروم و مشکلات فقر و کمبود داری، حاکمیت‌هایی مطلوب هستند. اینکه در تعالیم اسلامی، بر معاشرت با محرومان و اطلاع یافتن از حال و روز آنان تأکید شده است، بی حکمت نیست... و در این باره مسئول‌تر از همه، عالمانند، و حاکمان، و توانگران...

مؤلفان

زمستان ۱۳۹۰